

Sak 70/24 NIHs søknad om akkreditering som universitet: status og prosess

Våren 2024 sendte Kunnskapsdepartementet ut et høringsnotat med konkrete endringsforslag knyttet til institusjonsakkreditering av universiteter. Det nye regelverket vil gjelde fra 01.01.2025, og endringsforslaget er en forenklet prosedyre for søknadsprosessen for vitenskapelige høyskoler.

Styret ble i møtet 3. oktober informert om at NIH ønsker å søke universitetsakkreditering.

Det legges opp til følgende prosess internt på NIH fram til en beslutningssak fremlegges for styret 12. desember:

1. Ledelsen informerer (gjennom fysiske møter) alle institutter og administrative avdelinger om fordeler og ulemper ved en universitetsakkreditering samt konsekvensene ved ikke å søke universitetsstatus.
2. Høring i hver enhet, i form av at enhetene drøfter saken og enhetslederne tar med seg synspunkter til diskusjon i faglig og administrativ ledergruppe.
3. Utarbeide et anslag på ressursbruk ifm. bytte av navn og logo i forlengelsen av en evt. universitetsstatus
4. Ledelsen inkluderer informasjon fra pkt 1-3 i styresaken i desember, der styret tar en beslutning på om NIH skal starte arbeidet med akkrediteringssøknad i første del av 2025.

Forslag til vedtak:

Styret tar vedlagte notat om status og prosess for søknad om universitetsakkreditering til orientering.

Vedlegg:

1. Notat - søknad om akkreditering som universitet: status og prosess

Styresak (O-sak): Søknad om akkreditering som universitet: status og prosess

Bakgrunn

Regjeringen nedsatte i 2022 et ekspertutvalg for å gå gjennom gjeldende regelverk og foreslå nye kvalitets- og akkrediteringskrav for norske universiteter. Utvalget leverte sin rapport til Kunnskapsdepartementet i januar 2023.

Med utgangspunkt i mandatet drøftet ekspertgruppen universitetsbegrepet. For å fremme et differensiert universitetslandskap vurderte utvalget om det ville være hensiktsmessig med flere formelle kategorier for universitetene. Utvalget konkluderte med at «universitet» bør være én kategori institusjoner, der kriteriene ble utformet slik at universitetskategorien kan omfatte institusjoner med ulike profiler. Dette vil fremme mangfold, profilerte institusjoner og fleksibilitet.

Siden det i 2004 ble åpnet for at høyskoler og vitenskapelige høyskoler kunne søke om akkreditering som universitet, har kravet om fire doktorgradsprogrammer ligget fast. Ekspertgruppen fastslo at doktorgradsutdanning er et helt sentralt kjennetegn ved et universitet. Derimot var utvalgets vurdering at dagens krav om fire doktorgradsprogrammer ikke nødvendigvis fremmer strategisk utvikling og profilering ved institusjonene. Utvalget mente at kravet til akkreditering som universitet i stedet bør være at vesentlige deler av den faglige virksomheten er dekket av doktorgradsområder institusjonen tilbyr, uavhengig av antall doktorgradsprogrammer. Dette er blant annet viktig for å sikre en forskningskultur i hele institusjonen.

Ifølge mandatet skulle ekspertgruppen også vurdere kategorien «vitenskapelig høyskole». Gitt at de innfrir akkrediteringskravene, anbefalte utvalget at nåværende vitenskapelige høyskoler kan inngå i universitetskategorien. Utvalget anbefalte egne kvantitative krav til antall doktorgradsstudenter og doktorander for at vitenskapelige høyskoler skal inngå i universitetskategorien.

Akkrediteringsutvalgets rapport ble sendt på høring i UH-sektoren. Et overveiende flertall av institusjonene støttet forslagene i rapporten, og regjeringen konkluderte i november 2023 med at det vil bli endringer i reglene for å bli universitet.

Våren 2024 sendte Kunnskapsdepartementet ut et høringsnotat med konkrete endringsforslag knyttet til institusjonsakkreditering av universiteter. Høringsfristen var 30.09., og KD skal på bakgrunn av innspillene presisere det nye regelverket som vil gjelde fra 01.01.2025.

Endringer i regler om universitetsakkreditering

Hovedendringene i KDs forslag er som følger:

- Det skal fortsatt være én kategori universiteter (framfor å splitte opp i f.eks. profesjons-, regions- eller forskningsuniversiteter)
- Kategorien vitenskapelig høyskole beholdes
- Institusjoner som i dag har status som vitenskapelig høyskole, kan søke om akkreditering som universitet gjennom en forenklet prosedyre i en overgangsperiode på fem år
- Det er et krav om at doktorgradsutdanningen(e) ved institusjonen dekker vesentlige deler av institusjonens faglige virksomhet

- Krav om stabil forskerutdanning. Institusjonen må minst uteksaminere fem ph.d.-kandidater per år over en treårsperiode og ha tatt opp minst 15 ph.d.-studenter i gjennomsnitt over en periode på 5 år
- Krav om «internasjonal kvalitet» i institusjonens utdanning og forskning
- FoU-virksomheten på institusjonen vurderes opp mot det som anses som et meget godt internasjonalt nivå på det aktuelle fagområdet
- Utdanningen vurderes etter i hvilken grad den er integrert med FoU-virksomheten og preget av en forskningskultur

Forenklet prosedyre for vitenskapelige høyskoler for å bli universitet

Dagens krav til akkreditering som vitenskapelig høyskole ligger veldig nær kravene til akkreditering som universitet. Den største forskjellen er kravet om fire doktorgrader, som foreslås endret til minst én doktorgrad. Departementet «legger til grunn at en andel av dagens vitenskapelige høyskoler ønsker å søke om å bli universitet, ettersom de innenfor sitt fagområde er på universitetsnivå».

Hensikten med «forenklet prosedyre» er en vesentlig effektivisering av søknadsprosessen i en overgangsperiode. Samtidig er KD opptatt av at prosedyren er tillitvekkende og har legitimitet. En søknad etter en forenklet prosedyre skal vurderes av en sakkyndig komite oppnevnt av NOKUT.

KD foreslår at de vitenskapelige høyskolene i søknaden må redegjøre om samtlige krav om akkreditering som universitet, men at de kun behøver å levere dokumentasjon på at de oppfyller universitetskrav som er nye i forhold til kravene til vitenskapelige høyskoler. Dette vil vesentlig redusere omfanget av søknaden (redusert dokumentasjon), samtidig som en komplett søknad der institusjonen redegjør for alle dokumentasjonskravene gjør det mulig for komiteen å gjøre en helhetlig vurdering.

Dagens vitenskapelige høyskoler

I dag omfatter kategorien vitenskapelige høyskoler følgende ni institusjoner: AHO, BI, HiM, KhiO, MF, NHH, NIH, NMH og VID. Flertallet av disse har allerede signalisert ambisjoner om å bli universitet. KD er opptatt av at det er hver enkelt institusjons strategiske vurderinger som må ligge til grunn for den enkeltes valg. Dette for å sikre mangfoldet blant institusjoner som ikke nødvendigvis har ønsker om å bli universitet. Samtidig er KD også åpen for at «vitenskapelige høyskoler» på sikt kan forsvinne. De skriver i høringsutkastet: «På lengre sikt er det ikke utenkelig at det vil være få eller ingen institusjoner som er tilknyttet kategorien vitenskapelige høyskoler».

Konsekvenser for NIH dersom vi blir akkreditert som universitet

Det vil ikke innebære store substansielle endringer for NIH dersom institusjonen skulle få universitetsakkreditering. NIH vil ikke få økt autonomi eller bedre rammebetingelser sammenlignet med dagens situasjon. Som vitenskapelig høyskole har NIH den samme selvstendige myndigheten til å opprette studier (innenfor idrettsvitenskap) som universitetene har mer generelt. Tilsvarende er NIHs basisbevilgning fra KD historisk sett basert på at vitenskapelige høyskoler har – innenfor sitt fagområde – den samme rollen (forskning og forskningsbasert utdanning) som universitetene har i bredere forstand.

Universitetsstatus vil innebære at NIH kommer i en annen institusjonskategori. I dag har Norge tre kategorier; universiteter, vitenskapelige høyskoler og statlige/private høyskoler. Kategorien «vitenskapelige høyskoler» har blitt mindre etter sammenslåinger det siste tiåret, mens universitetskategorien har vokst og vil vokse ytterligere med de nye reglene. Gitt kriteriene som legges til grunn i det nye regelverket (kvalitet og volum på Ph.d.-utdanningen), er det god grunn til å anta at en NIH-søknad vil resultere i universitetsakkreditering. Å tilhøre universitetskategorien er et selvstendig argument for å søke, for en institusjon som i praksis allerede er et spesialuniversitet innen vårt fagområde.

Universitetsstatus vil ha konsekvenser for institusjonens navn. Alle høyskoler som har fått universitetsakkreditering de siste 20 årene har skiftet navn (UiS, UiA, NMBU, USN, Nord, OsloMet). Det er misvisende å hete 'høyskole' dersom institusjonen er akkreditert som universitet.

Internasjonalt er NIHs institusjonsnavn i dag Norwegian School of Sport Sciences. Å hete «University» vil være positivt for vårt internasjonale utdannings- og forskningssamarbeid, siden det gir våre samarbeidspartnere en mer presis og entydig forestilling om NIH som institusjon. Endring av det norske navnet er en mer krevende prosess. Navnet Norges idrettshøgskole er godt kjent nasjonalt, det gir identitet internt og er en merkevare eksternt. Det samme gjaldt i sin tid de tidligere vitenskapelige høyskolene Norges Landbrukshøgskole og Norges Veterinærhøgskole, som i dag utgjør NMBU. Som både NMBU- og OsloMet-historien viser; navneendringer er krevende underveis, men nye navn etableres ofte relativt raskt.

Det vil kreve noen ressurser fra NIH sin side å gå inn i en akkrediteringsprosess. Arbeidstiden som må settes inn for å utvikle søknaden bør ikke være spesielt omfattende, gitt premissene for en forenklet prosedyre. Navnebytte (og evt. logoendringer) vil derimot kreve både arbeidstid og økonomiske ressurser. For ordens skyld bør det presiseres at det siste (navn/logo) ikke vil være del av en søknadsprosess, men en konsekvens dersom en søknad om akkreditering resulterer i at NIH blir tildelt universitetsstatus.

Prosess på NIH høsten 2024

Det legges opp til følgende prosess internt på NIH fram til en beslutningssak fremlegges for styret i desembermøtet:

1. Ledelsen informerer (gjennom fysiske møter) alle institutter og administrative avdelinger om fordeler og ulemper ved en universitetsakkreditering samt konsekvensene ved ikke å søke universitetsstatus.
2. Høring i hver enhet, i form av at enhetene drøfter saken og enhetslederne tar med seg synspunkter til diskusjon i faglig og administrativ ledergruppe.
3. Utarbeide et anslag på ressursbruk ifm. bytte av navn og logo i forlengelsen av en evt. universitetsstatus
4. Ledelsen inkluderer informasjon fra pkt 1-3 i styresaken i desember, der styret tar en beslutning på om NIH skal starte arbeidet med akkrediteringssøknad i første del av 2025.